

вимовлялося віра, а на півночі вера» [2, с. 63].

Український вплив поширювався на церкву. Аж до XIX століття вищі церковні посади займали виключно українці. «Наші співаки занесли на Москву й свою співацьку одіж, і ця одіж осталася скрізь по Росії ще й до нашого часу – в кафедральних церквах співаки ще й тепер одягаються в особливу одіж, яку перейнято від українців ще в XVII–XVIII віках» [3, с. 98].

«І в який бік життя московського ми не глянули б, скрізь у XVII та XVIII віці побачимо українців, насамперед духовних, їх так часто кликали до Росії, що 1745 р. встановили навіть для тих, кого викликали, постійну таксу прогонних від Києва. І українці невпинно їздили в Москву, і потроху переносили туди свою культуру. Вони доклали сил своїх на всім збудуванні нового московського життя: вони заклали там науку, вони повели літературу, вони утворили школу... Самий навіть Петербург будували українці, як будували вони й північні канали... Коли сюди додамо, що українці були парафіяльними, придворними, військовими та закордонними священиками, працювали місіонерами, законовчителями світських шкіл, екзаменаторами, перекладачами, іконописцями, граверами, – то це буде охоплювати ту велику культурну роботу, що її вели в Росії українці...» [2, с. 72].

Список використаних джерел

1. Огієнко І. Історія української літературної мови. К.: Наша культура і наука, 2001. 440 с.
2. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культур. життя укр. народа: курс, читаний в укр. нар. ун-ті. Київ: Вид-во Книгарні Є. Череповського, 1918. 272 с.
3. Огієнко І. Українська церква. Т. 2: Нариси з історії Української Православної Церкви. Прага: Вид-во Юрія Тищенка, 1942. 221 с.
4. Тимошик М. Невтомний сівач на українознавчій ниві // Огієнко І. Історія українського друкарства. К., 1994. С. 7–33.

Юлія Песоцька

СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ТА СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ДІТЕЙ, ЗОКРЕМА З ІНВАЛІДНІСТЮ, ЗАСОБАМИ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Сьогодні змусило багатьох українців стати жертвами обстрілів російських окупантів та їхнім «живим щитом». Біженцям, яким удалося виїхати з окупованих територій або евакуюватися самостійно та / або гуманітарними коридорами, необхідна медико-соціально-психологічна допомога. Особливої уваги потребує соціальна реабілітація та соціальна

адаптація внутрішньо переміщених дітей, зокрема з інвалідністю.

Під час соціальної реабілітації та адаптації дітей, у тому числі з інвалідністю, особливо під час організації освітнього процесу можна використовувати засоби музейної педагогіки.

За І. Удовиченко, музейна педагогіка – це «педагогічна дисципліна, яка вивчає шляхи становлення гуманістичного світогляду, що базується на духовних цінностях, а також специфіку інтелектуального, етичного та естетичного розвитку особистості в процесі музейної комунікації» [3, с. 12].

Засоби музейної педагогіки у своїй діяльності можуть використовувати соціальні працівники та психологи, що сприятиме проходженню процесам соціальної реабілітації та адаптації дитини.

Засоби музейної педагогіки можна використовувати з метою, по-перше, подолання наслідків психологічних травм та під час комунікації з дитиною про війну, по-друге, це дієвий інструментарій соціальної реабілітації та соціальної адаптації.

Розглядаючи музейну педагогіку як технологію для подолання наслідків психологічних травм, варто сказати, що використання цього методу може мати жорсткий психотерапевтичний ефект. Тому засоби музейної педагогіки доцільно використовувати під час практики психотерапевтів, психологів, практичних психологів, соціальних працівників тощо.

Якщо говорити про музейну педагогіку як метод комунікації з дитиною про війну, то це сприятиме вивільненню емоцій, почуттів, опису своїх страхів, переживань тощо.

Відтак, було розроблено та запущено проєкт «Mom, I see war» («Мамо, я бачу війну»), який має на меті зібрати дитячі малюнки про війну. З ілюстрацій планують зробити маніфест-колаж, який продадуть на NFT-аукціоні [1].

Проєкт дозволяє дітям відтворити на папері те, як вони бачать війну, що вони відчувають, чого вони хочуть, чого вони бояться тощо. Це свого роду арт-терапія, що дозволяє дати волю фантазії і дати волю проявитися емоціям, почуттям.

Музейна педагогіка як інструментарій соціальної реабілітації та соціальної адаптації сприятиме інтеграції дітей, зокрема з інвалідністю, у соціокультурний простір.

Адаптація до нових умов, порушення звичного способу життя, перебування з чужими людьми – це все є стресовими та кризовими ситуаціями для дітей. Саме тому для успішної адаптації та реабілітації вони потребують кваліфікованої допомоги.

Використання засобів музейної педагогіки під час соціальної реабілітації та адаптації сприятиме зменшенню психологічної напруги, пізнанню оточення, у якому наразі перебуває дитина, що допомагатиме

пристосуватися до нового місця проживання. Доречно буде долучати до роботи фахівців місцевих музеїв, щоб вони ділилися історією краю, його звичаями, традиціями.

Н. Діденко виділяє такі методи музейної педагогіки, як імпресивний метод, експресивний метод, метод музейного моделювання та дослідницький [2]. Пропонуємо розглянути кожен метод окремо.

Імпресивний метод спрямований на пасивного спостерігача. Його використовують під час масових заходів таких, як концерт у музеї, музейний фестиваль, «ніч у музеї», читання листів, музейний спектакль, лекція, читання оповідання, зустріч з митцем тощо [2]. На нашу думку, під час соціальної реабілітації внутрішньо переміщених дітей можна використовувати певні елементи цього методу, а саме організувати зустрічі з видатними митцями міста та / або громади, екскурсородами, гідами, краєзнавцями, проводити читання оповідань, листів, віршів тощо.

Експресивний метод орієнтований на активну аудиторію, де учасник є творцем музейно-педагогічного процесу. Тут можна використовувати майстер-класи, написання листів, створення колажів, сторітелінг та написання казок [2]. Під час соціальної роботи можна використовувати усі вищезазначені методи.

До майстер-класів, які сприятимуть соціальній реабілітації дітей, належать гончарство, живопис, ботанічна ілюстрація, мозаїка, пастель, графіка, скетчі, розпис одягу, петриківський розпис, лялька мотанка, іграшки з фетру, витинанка тощо.

Сторітелінг (storytelling) – це «мистецтво захоплюючої розповіді та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача» [4]. Методика розроблена головою міжнародної компанії Armstrong International Девідом Армстронгом. Під час створення методики Девід Армстронг урахував психологічний фактор: історії набагато краще сприймаються, ніж лекції та директиви. Після того, як ви поділилися з людиною історією, вона починає вам поріг довіри збільшуватися. І стає значно легше людину мотивувати та переконати [4].

За допомогою сторітелінгу можна активізувати особистість, зняти напругу, створити невимушену обстановку, встановити контакт, повернути та утримати увагу [4].

Метод музейного моделювання «передбачає моделювання ситуацій, подій, процесів, станів, явищ, сприяє практичному застосуванню знань та досвіду через емоційний вплив від музейного експоната, експозиції, аналізу епістолярної спадщини тощо» [2].

Дослідницький метод передбачає виконання дослідницьких завдань, творчого та наукового пошуків, створення експозицій тощо [2].

Варто наголосити, що під час війни можна використовувати онлайн-експозиції, -експонати, -екскурсії тощо, які є у вільному доступі.

Усі вищезазначені методи з використанням засобів музейної педагогіки сприяють соціальній реабілітації та адаптації внутрішньо переміщених дітей. Так їх використання буде розвивати soft skills, окрім цього це сприятиме творчому та інтелектуальному розвитку особистості.

Соціальна реабілітація дітей засобами музейної педагогіки – це дієвий інструмент, який допомагає легше інтегруватися до нового середовища, а також пізнати себе та світ, розвивати soft skills і найголовніше долати кризові ситуації.

Список використаних джерел

1. Війна очима дітей: в Україні збирають дитячі малюнки для NFT-аукціоні (2022). URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2022/03/18/247873/> (дата звернення: 18.04.2022).
2. Діденко Н. Методичні аспекти використання педагогіки у фаховому коледжі. Освітній проєкт «На уорк». 2020. URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-aspekti-vikoristannya-muzeyno-pedagogiki-u-fahovomu-koledzhi-206040.html> (дата звернення: 18.04.2022).
3. Музейна педагогіка: теорія і практика : наук.-мет. посіб. / І. В. Удовиченко. К.: Логос, Національний музей історії України, 2017. 72 с.
4. Сторітелінг як метод навчання. URL: <https://www.creativeschool.com.ua/blog/storitelling-yak-metod-navchannya/> (дата звернення: 18.04.2022).

Яна Пильгун

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Здатність вихователя до професійного зростання, творчого саморозвитку, досягнення високого рівня професійної зрілості характеризується оволодінням майбутніми педагогами під час навчання у закладі вищої освіти професійно-творчою компетентністю. Результатом якої є вироблення індивідуального стилю діяльності у майбутніх вихователів та розвиток їх педагогічної майстерності, яка характеризується вільним володінням інноваційними методиками організації різноманітних видів творчої діяльності дітей дошкільного віку, професійною готовністю до творчої співпраці з дітьми, прагненням до творчих досягнень, творчому підході до навчання, прагненням до безперервної самоосвіти, подальшого самовдосконалення, співробітництва та співтворчості, творчим ставленням до справи. Це дозволить молодому фахівцеві самостійно і усвідомлено ставити нові цілі, визначати актуальні пріоритети, швидко й мобільно будувати професійну кар'єру, вміло адаптуватися у власному житті.